

Pot luči za njimi
Se Nemcu odpre,
Hirski pa jeziki
Ne piše se še.

Zvečan'ga časa —
Dočakali smo,
So vitezi vstali,
Pregnali temo.

Ve krajnski deželi —
Zabliska se meč,
Možje so na nogah,
Ne bojmo se več.

Nové izbudé nam
Zdej čerke na dan,
Ki najdit' vek rimski
Jih ni bil ve stan'.

Tevtonec se skrije,
Pred njimi beži,
Slovenska beseda
Ve cvetu živi.

V resnici, junaki!
Zaupanje imam,
Sad vašiga truda
Na znanje vam dam:

Preteklo veliko
Ne boče več let,
V Slovincu na novič
Grek začne živet'.

Hirjana slavel
Bo jeziki povsod,
Čez Nemca, Rimljana,
Njegovi zarod.

O, vajvodi hrabri!
Ak zmislím nazaj,
Ves ljud prerodi se,
Ne vem skor sam, kdaj?

Gorencea, dolencea
Uk vaša je last,
Vso hoč' mo vam dati
Zahvalo in čast.

Od Stola, Triglava
Do turških gorá,
Rojakov razlega,
Se slava vam zna.

Pred Sava, pred jezer'
Suho bo v Bohinj',
Kot zmed nas izginil
Vaš živi spominj. —

Slovstvena naznanila.

Slovensko-nemški Abecednik, sestavila A. Žumer in A. Razinger, založil pl. Kleinmayr in F. Bamberg v Ljubljani. Cena 25 kr. »Učit. Tov.« ne hvali, niti ne priporoča pouk v nemškem branji in pisanji uže v 1. šolskem letu; tudi omenimo, da je bila vže l. 1871 postava dana, po kateri ima se z nemškim branjem in pisanjem začeti še le drugo šolsko leto; a gledé na to, da nam ni določevati, kedaj se ima to ali uno poučevanje začeti, in premišljevale, da ni jedno in isto, ali se otroci uče iz dobro ali slabo sestavljene šolske knjige in z ozirom na to, da je pričujoči »Slovensko-nemški abecednik« izverstno, premišljeno in preudarjeno sestavljen, priobčujemo ta sestavek, ter to knjigo vsem, ki je potrebujejo, prav z dobro vestjo priporočamo.

V poslednjem listu »Učit. Tov.« p. l. opisali smo »Abecednik za slov. ljudske šole«, zdaj nekoliko o »Slov.-nemškem abecedniku«, katerega je, kakor znano, slavno naučno ministerstvo potrdilo za rabo na ljudskih šolah.

Povod izdaje »Slov.-nemškemu abecedniku« je bil ta, da je slov.-nemški abecednik iz založbe šolskih knjig še manj zadostoval terjatvam novih učnih črtežev, kakor slov. abecednik. Po novem učnem črtežu, izdanem po c. k. šl. svetu v Ljubljani l. 1870, ima se v prvem letu na šolah, kjer se vže v prvem razredu začanja nemški pouk, poučevati le z eno pisavo, to je z latinico. Ako se namreč v prvem šolskem letu otroci učé dvojege pisanja, ne morejo se nobenega temeljito naučiti, torej je ves »abecednik«, slovenski in nemški oddelek, z latinico tiskan.

O slovenskem oddelku omenimo le to, da je do 41. str. popolnoma jednak »abecednik« za slov. lj. šole, nasleduje slov. berilo. Berilo obsega 27 vaj, je torej nekoliko obširnejše, kot v starem abecedniku. Vaje so tako sestavljene, da se berila v vezanem in nevezanem slogu vrsté. Jedro teh bralnih vaj je nravstveni nauk. Marsikdo si je želel v starem abecedniku več vaj v vezanem slogu, kar bo tu z veseljem našel. Jezik je prav umljiv in brez nepotrebnih ali težko umljivih izrazov. Tudi več dvogovorov v njem nahajamo. Na novo so v abecednik vzete šolske postave, vošila in cesarska pesem. Raznovrsten tisk posameznih vaj posebno ugaja. Da je slov. berilo tu sèm uvrsteno, nam dopada. Učenci naj se v branji enega jezika dobro izurijo, preden preidejo k družemu.

Drugi oddelek je nemško-slovenski. Deljen je a) v vaje z malimi črkami, b) vaje z velikimi črkami, c) nemški pravopis, d) nazorni nauk in e) nemško berilo.

Prva vaja oddelka „a“ ima vse črke, ki se ravno tako v nemščini rabijo, kakor v slovenščini. Za to vajo pridejo vaje z dvoglasniki. Dvoglasniki so vezani s črto, katera naj učenca opozori, da je to ena glasnica, da se n. pr. *ei* skupaj izgovarja *aj*, ne *e-i*. Znano je, da dvoglasniki slov. učencem največ težav delajo. Ne dvomimo, da se s to naredbo branje dvoglasnic pospešuje. Tudi pri zloženih soglasnikih, kakor *ch*, *sch* in pri *qu*, so ravno v ta namen, kakor za dvoglasnike, vezaji. Zlogi besedi so tudi tu, kakor v slov. oddelku, z vezajem spojeni.

V vajah z velikimi črkami vže odpade vezaj pod dvoglasniki in zloženimi soglasniki. Pri teh vajah je vsak nemški izraz poslovenjen. Neobhodno je potrebno, da je pred vsakim samostalnikom člen, katerega smo v starem abecedniku jako pogrešali. Da se nemščina od slovenščine vže na pogled more razločiti, tiskana je nemščina z večjimi, stoječimi črkami, a slovenščina, z manjšimi, ležečimi. Pri vélikih črkah je za sorodne črke glede pisave po jedna vaja. Za vajami z vélikimi črkami so pregovori v abecednem redu. Tu vže odpade vezaj, a vendar so besede še v zloge deljene.

V sledečem nemškem pravopisu so vaje prav pregledno uvrstene. Izgledi v teh vajah so povsod tako izbrani, da so na prvem mestu samostalniki, za temi glagoli in pridevniki z dvema enakima soglasnikoma, dvema samoglasnikoma, zamolklim „e“ ali „h“, kateri so debelejši tiskani. Še v drugem razredu se morejo te vaje dobro uporabiti.

Na 84. str. prične se nazorni nauk. Da je še le sèm uvrsten, je vzrok, ker se obravnava v obeh jezicih in učenci poprej nemščine brati ne umejo. Ker je v obeh jezicih, ne more biti tako sestavljen, kakor je v slov. abeced., vendar obravnava vse predmete, kateri se v slov. abeced. nahajajo.

Pri nazornem nauku so slov. izrazi pred nemškimi in drugače in večje tiskani. Predmeti so većinoma le naštetí, a vendar te vaje učitelj lahko razširi, kakor mu je pri vsaki vaji pokazano, n. pr. pri prvi vaji »Šola« se prvi stavke glasi: »Miza je šolsko orodje. *Der Tisch ist ein Schulgeräth*«. Potem so šolska orodja le naštetá, kakor: »stol, *der Stuhl*« i. t. d. Tu učenec od vsakega predmeta slovensko in nemško lahko pové, kaj da je, ker dopovedek je vedno isti in v prvi vrstí debelo tiskan. Na ta način so vaje mnogo okrajšane, tem bolj pa mikavne, ker si mora učenec sam stavke delati. Da je pri vajah tudi sprememba, nahajamo pri drugih, n. pr. v 3. vaji popolne stavke in od vsacega predmeta se pove, »kakšen da je«. Pri deseti vaji »Rokodelci« pa se v vsakem stavku pove, »kaj osebek dela«. Učni črteži namreč zahtevajo le, da

učenci morejo reči v obeh jezicih imenovati in povedati, kaj so, kakšne so, ali kaj da delajo. Pri vajah nahajamo še kratka, primerna berila in lahke nganjke. Nazorni nauk je na ta način skrčen na 12 strani in v tolikem obsegu je lahko mogoče, da se v prvem letu temeljito in z dobrim vspehom prebavi. Znano je, da je nazorni nauk v starem slov.-nemškem abeced. preobširen — obsega namreč 50 strani.

Poslednji del abecedniku je nemško berilo, ki ima 25 vaj. Posebno se je ozir jemalo na kratka poetična berila in dvogovore, kar učencem 1. razreda najbolj pristoji. 25. vaja ima 4 kratka vošila. Berila niso opisovalna, ampak pripovedovalna, toraj otroku bolj zanimiva. Tisk je mnogovrsten, posebno napisi so primerno veliki. Tudi po vnanji obliki se knjiga sama priporoča. Na 10 iztisov daje g. založnik 1 iztis po verhu, to je menda desti.

„Kres“. Leposloven in znanstven list. S sodelovanjem gosp. profesorja dr. Greg. Kreka in gosp. župnika Dav. Trstenjaka, uredjuje dr. Jakob Šket, c. kr. gimn. profesor v Celovci. — Tiska, izdaja in založuje tiskarna družbe sv. Mohora. — Velja na leto 4 gl., na pol leta 2 gl. in se tudi lahko po zvezkih à 40 kr. v knjigarnah kupuje. — Prva številka prinaša iz spretnih peres sledeče članke: 1. V dan 1. januarja 1881. (Pesem.) — 2. Pomladanski vetrovi. (Povest iz časov francoskih vojsk.) — 3. Roka in srce. (Novela.) — 4. Zdravniški poskus. (Humoreska.) — 5. Popotne opazke. — 6. Povstanek godbe in njeno delovanje na ljudi in živali. — 7. Narodno blago. — 8. Dr. Ljudevit Gaj in ilirska ideja. — 9. Doneski k filozofični trminologiji. — 10. Kres. — 11. Zgodovinske črtice v nekdanji provinciji: Windischgraz. — 12. Drobnosti in dopisi. — Naročnina se naj pošilja na založništvo in opravništvo »Kresovo«, to je tiskarnici družbe sv. Mohora. *Vredništvo in založništvo.*

D o p i s.

Iz Ljubljane. »Narodna šola« je poslala od občnega zbora t. l. do sedaj 47 šolam blaga v vrednosti 286 gl. 90 kr. Šole, ki so dobile blaga, naj skerbé, da se darovi obernejo po namenu dariteljev, namreč ubogim šolarjem v podporo; vsakemu učitelju je silno težko gledati učence brez učil, a namen »Nar. šole« je prav ta, revnim učencem, posrednje pa tudi šolam, pod ramo seči, da lože svoj posel izveršé. Sicer razpošilja »N. š.« svoje blago redno po razmerji uplačevanja, dasiravno v izvanrednih okolsčinah tudi blaga popolnoma podari, a nam bi viri kmalo usahnili, ko bi ne imeli dobrotnikov (lajov, t. j. neučiteljev) ki iz nesebičnosti, iz domoljubja in iz humanizma »Nar. šole«, podpirajo. Naj bo »Narodna šola« tudi v prihodnjem letu radoljubom živo priporočena, posnemajmo druge narodnosti, ki tudi podpirajo svoje šolstvo; na svetu je uže tako, da brez truda in požertvovalnosti ne gre, pa le ne gre! a vztrajnost pride pa vendar-le do svojega namena. Iz tega kratkega razjasnila pa tudi vsakdo lahko vidi, da glede na občno korist in pravo, katero nam mora zmirom vodilo biti, posameznim šolam nemoremo vstreči tako, kakor si včasih želé. Radi bi storili, a nemoremo in ne smemo!

Različnosti.

Rusini na Gališkem so imeli p. jesen veliki ljudski shod, v katerem so med drugim prosili tudi, da naj se v Lvovem (Lemberg) Přemislu, Stanisla-